

ХІІІ раённая навукова-практычная канферэнцыя
навучэнцаў устаноў агульнай сярэдняй адукацыі

Дзяржаўная ўстанова адукацыі “Збароўскі яслі-сад – базавая
школа імя К.Н.Осіпава”

Вучэбна-даследчая работа

Праз мастацкую творчасць у гісторыю роднага краю

Вучаніцы 5 класа
ДУА “Збароўскі яслі-сад – базавая
школа імя К.Н.Осіпава”
Шаталавай Кацярыны

Навуковы кіраўнік -
настаўнік гісторыі ДУА
“Збароўскі яслі-сад – базавая школа імя
К.Н.Осіпава”
Пінчукова Таццяна Леанідаўна

в.Збароў, 2019

Змест

Уводзіны	3
Асноўная частка	
1. Мікола Купрэў – наш зямляк і таленавіты пісьменнік	5
1.1 Біяграфічныя звесткі аб аўтары “Палескай элегіі”	5
1.2 Аб творчасці і творах літаратара	6
2. Даследаванне аповесці “Дзіцячыя гульні пасля вайны”	10
2.1 Нявыдуманая землякі - героі аповесці.....	10
2.2 Тапаніміка роднага краю, апісаная аўтарам	13
Заклучэнне.....	15
Спіс выкарыстаных крыніц і літаратуры	16
Дадаткі.....	17

Уводзіны

Ці даводзілася вам чытаць мастацкі твор, у якім з першых радкоў вы згадваеце ўсе для вас знаёмае і роднае з самага дзяцінства: апісанне роднай прыроды, яе характара, назвы населеных пунктаў, мясцовасці, рэк, лясоў? Не? А мне пашчасціла! Краязнаўства мяне заўсёды захоплівае. У нашай школе ёсць краязнаўчы музей, дзейнічае краязнаўчы гурток і ніводнае мерапрыемства не праходзіць без таго, каб мы не даведаліся нешта новае, цікавае аб гісторыі сваёй вёсцы, свайго роднага краю.

Аднойчы, Андрэй Іванавіч Чарняўскі, наш настаўнік, параіў мне прачытаць кнігу Міколы Купрэева “Палеская элегія”. Твор мне падабаўся з першых старонак, і ўсё, аб чым я гаварыла вышэй, у ім было. Я звярнулася да настаўніцы гісторыі і тая, бачучы маю зацікаўленасць, прапанавала папрацаваць з творам, знайсці пытанні цікавыя і загадкавыя для мяне. Так пачалося мае першае даследаванне.

Перад сабой я **паставіла мэту**: вызначыць і даказаць, што падзеі, апісаныя М.Купрэевым у аповесці “Дзіцячыя гульні пасля вайны”, звязаны з гісторыяй нашага краю.

Гіпотэза: Магу выказаць здагадку, што падзеі 1943 – 1944 гг., апісаныя ў аповесці М.Купрэева “Дзіцячыя гульні пасля вайны”, адбываюцца на тэрыторыі сучаснага Збароўскага сельскага савету і яе героі - рэальныя жыхары вёскі Вікоў

Задачы даследавання:

1. Пазнаёміцца з аўтабіяграфічнымі звесткамі аб беларускім літаратары М.Купрэеве і расшырыць свае веды аб яго творчай дзейнасці.
2. Вывучыць тапаніміку Збароўскага сельскага савету.
3. Вызначыць звесткі аб галоўных героях аповесці.
4. Прааналізаваць атрыманыя вынікі.
5. Прабудзіць цікавасць у сучаснай моладзі да даследчай працы.

Аб’ект даследавання: гісторыя роднага краю праз мастацтва

Прадмет даследавання: падзеі, апісаныя ў аповесці М.Купрэева “Дзіцячыя гульні пасля вайны”

Практычная значнасць даследавання: матэрыялы даследавання дапоўняць бібліяграфічныя звесткі аб беларускім літаратары М.Купрэеве, могуць быць выкарыстаны пры правядзенні ўрокаў беларускай літаратуры, гісторыі па тэме “Наш край”, тэматычных класных гадзін, краязнаўчых вечарын.

Выкарыстаныя мною метады эмпірычнай і тэарытычнай працы вызначылі наступныя формы і прыёмы: вивучэнне літаратурных крыніц па тэме даследавання, работа з архіўнымі матэрыяламі, навукова-папулярнай літаратурай, інтэрнэт-рэсурсамі, фатаграфаванне; аналіз, параўнанне і абагульненне звестак; сустрэчы і гутаркі з жыхарамі вёскі Вікоў Рагачоўскага раёна.

1. Мікола Купрэў – наш зямляк і таленавіты пісьменнік

1.1 Біяграфічныя звесткі аб аўтары “Палескай элегіі”

Мікола Сямёнавіч Купрэў нарадзіўся 25 мая 1937 года ў вёсцы Ямнае Рагачоўскага раёна Гомельскай вобласці ў сям’і настаўніка. І ўсё было б добра, каб не вайна. У гэтыя страшныя гады сям’я Купрэевых знаходзілася ў вёсцы Вікоў Рагачоўскага раёна, у бацькоў таты. У 1943 годзе, пры арышце бацькі, фашысты смяротна паранілі і яшчэ жывой закапалі маці малаго Міколкі. Бацьку давялося збегчы, і яго, параненага выхадзілі партызаны. Аднак страта самага роднага чалавека, маці, адклала свой след на ўсё далейшае жыццё [Дадатак А]. А было ў той момант малому Міколку ўсяго шэсць год, а маленькай сястрыцы Валі – тры гады. Добра, што родзічы былі побач, і дзядулі, ямнаўскі і вікоўскі, якія паклапаціліся аб сіротках.

Скончылася вайна і сям’я Купрэевых з Рагачоўшчыны пераехала на Брэстчыну, у вёску Пескі Бярозаўскага раёна, а з 1953 года на новае месца працы бацькі – у вёску Міханавічы (недалека ад Івацэвічаў). У Міханавіцкай школе бацька прарабіў да самой пенсіі дырэктарам пачатковай школы [Дадатак Б]. У 1957 годзе Мікола Купрэў скончыў у Івацэвічах сярэднюю школу. А ў 1958 годзе паступіў на факультэт беларускай мовы і літаратуры Брэсцкага педінстытута імя А.С.Пушкіна. Падчас вучобы пачалі друкавацца яго вершы ў мясцовай і рэспубліканскай прэсе. Менавіта ў гэты час на яго творчасць звярнуў увагу выкладчык інстытута літаратуразнаўца Ўладзімір Калеснік [2].

У 1963 годзе, атрымаўшы вышэйшую адукацыю і дыплом настаўніка, Мікола па накіраванні паедзе працаваць у Ганцавіцкі раён, у Чудзінскую сярэднюю школу. Пасля настаўнічаў у розных школах Берасцейшчыны. Ужо ў шанюўным узросце, выкладаючы ў Папялёўскай базавай школе, а затым жывучы ў Пружанах, Мікола Сямёнавіч прызнаваўся, што з 1967 года па 1986 ён знік – не з паэзіі, не са старонак газет і часопісаў – з самога сябе. Знік у нетры Палесся амаль на дваццаць гадоў. Але ніколі аб прычынах свайго

знікнення ён стараўся не расказваць. Вядома толькі, што час ад часу ён уладкоўваўся на працу, але доўга на адным месцы не затрымліваўся – ехаў ці ішоў далей па нязведаных сцежках і дарогах. Кім яму толькі даводзілася працаваць вандроўніку-паэту: ён быў і настаўнікам, і журналістам (і не адначасова), бібліятэкарам і загадчыкам клуба, нават вартаўніком і качагарам. Памёр у доме састарэлых у пасёлку Лясным пад Баранавічамі 19 верасня 2004 года. На яго магільнай пліце выбіты словы з яго «Непазбежнасці»: «О, я многа хацеў вам сказаць...» [4].

1.2 Аб творчасці і творах літаратара

Пісаць Мікалай Сяменавіч пачаў яшчэ ў школе, гэты былі першыя яго радкі на роднай мове, пасланыя ў газету “Піянер Беларусі”. Вершык атрымаў адказ. Больш Мікола да гэтай справы вырашыў не вяртацца [Дадатак Б]. Толькі праз некалькі год, ён разумеў, чаму так атрымалася. “І толькі пазней даўмеўся, а дакладней – адчуў...тыя клічнікі – гэта не маё, гэта не я. Я – задуменна-самотны, а там – бадзёрыя клічнікі” [1]. Адноўчы, натрапіўшы і прачытаўшы творы Блока, ён паспрабаваў свае сілы ў пісьме яшчэ раз, падабалася, але не зусім было яго. І толькі захапіўшыся творамі М.Багдановіча, ён прыйшоў “да сваёй мелодыі” [4].

Свядома сваю літаратурную дзейнасць ён пачынае ўжо будучы студэнтам. Гэта адбываецца ў перыяд з 1957-1962 год. Яго першыя абразкі былі апублікаваныя ў 1958 годзе ў “Советской Отчизне” (цяпер часопіс “Нёман”). Хутка яго вершы, паэмы, балады сталі ўсё часцей з’яўляцца ў перыядычным друку. У гэты час Мікола напісаў рукапіс аповесці “Бродят на рассвете юные”, напісаў па-руску, за што, як прызнаваўся пазней, было вельмі сорамна. Нягледзячы на тое, што твор атрымаў станоўчыя водгукі шаноўных літаратараў, аўтар знішчыў яго. Машынапісны тэкст аповесці захоўваецца ў Ганцаўскім краязнаўчым музеі.

Першая кніга паэзіі “Непазбежнасць” выйшла ў свет у 1967 годзе. У асноўным, яна складзеная з баладаў і элегій, вызначаецца лірычнай, ціхай

інтанацыяй [2]. У гэтай ціхай споведзі аўтара заўсёды адчуваюцца тыя грымотныя падзеі, якія пакінулі след на зямлі і ў сэрцы паэта. Яго вершы – гэта прысвячэнні хараству прыроды, родным мясцінам, лясным вёсачкам, дзе жывуць народныя песні і легенды. Нездарма яго вершы вызначаюцца казначасцю, выкарыстаннем фальклорных матываў і стыляў. Пасля выхаду зборніка “Непазбежнасць” у Міколы Купрэева пачалася зацяжная творчая дэпрэсія, звязаная з неўладкаванасцю ўласнага побыту, расчараванасцю ў паэтычнай працы, вялікай плыняй крытыкі, якая абрынулася на першую яго кнігу. У сямідзясятых гадах Мікола Купрэў амаль нічога не пісаў.

У канцы 80-х гадоў Мікалай Сяменавіч актыўна ўключаецца ў літаратурны працэс. Яго вершы, перакладзеныя на рускую мову, публікуюцца ў часопісе “Нёман”, і ўсё часцей у перыядычны друк трапляюць яго творы. А ў 1995 годзе, амаль праз 30 гадоў пасля выдання першага зборніка, выходзіць другі – “Правінцыйныя фантазіі”. Ён перадае цесную сувязь чалавека з радзімай, з яго гісторыяй [5].

І гэтае яднанне выклікае ў лірычнага героя жаданне жыць, дапамагаць пераадольваць адзіноту. Паэт пастаянна звяртаецца да вобраза дарогі, героі яго вершаў — вечныя вандроўнікі. Часам творы яго аўтабіяграфічныя, дзе ён сам выступае галоўным героем. Сустрэкаюцца ў аўтара і творы пра каханне. І заўсёды гэта чыстае і прыгожае пачуццё, якое валодае фантастычнай сілай.

М.Купрэў у сваёй творчасці звяртаўся не толькі да вершаваных форм, пісаў таксама ён і прозу. У 1995 годзе у часопісе “Крыніца” была надрукавана яго апавесць “Дзіцячыя гульні пасля вайны”, пазней, у 1996 – “Імгненне светлае”, у 1997 - “На вуліцы Карла Маркса з Паэтам”. Гэта была своеасаблівая трылогія на гістарычную тэматыку, якая аб’ядноўваецца ўспамінамі аўтара пра вайну, цяжкія пасляваенныя гады, роздум аб далейшым жыцці. У 1998 годзе выходзіць “Палеская элегія”, праз год - “Рэчкаю пływём, пływём...” , “Пастух у космасе” - у 2002, “Лісты з млына” – у 2004 годзе. Пяць першых апавесцей былі сабраны ў кнігу “Палеская элегія”, якая выйшла

ў свет пасля смерці літаратара, у 2007 годзе. Гэтыя аповесці - мастацкая аўтабіяграфія пісьменніка [4].

Літаратуразнаўцы заўважалі, што працуючы на Палессі, Мікалай Сямёнавіч уздоўж і поперак зведаў гэтыя мясціны як краязнаўца, вельмі тонка вывучыў своеасаблівую натуру палешукоў з іх непаўторным укладам жыцця, звычкамі, светапоглядам. Таму вобразы купрэўскіх герояў надзвычай каларытныя, як і асоба самога аўтара, які пакінуў пасля сябе на нашай зямлі не толькі выдатныя творы, але і бяспрыкладную любоў да роднага краю. Яго творам ўласціва “арыгінальнасць раскаванай свабоднай формы, шчырае трапяткое пачуццё, нестандартныя вобразы, глыбіня падтэксту і ў той самы час — прастата выказвання”. Аднак творчасць М.Купрэева не ўпісвалася ў рамкі афіцыйнай савецкай літаратуры. Таму і аўтар быў у заняпадзе [3].

У 1994 годзе М.Купрэў быў прыняты ў Саюз пісьменнікаў Беларусі [Дадатак В]. У 1996 годзе зборнік вершаў «Правінцыйныя фантазіі» быў вылучаны на атрыманне Дзяржаўнай прэміі імя Янкі Купалы і адзінагалосна падтрыманы на галасаванні, аднак у самы апошні момант перамога Міколы Купрэева была скасавана. Замест гэтага ён атрымаў прэмію Саюзу пісьменнікаў імя Аркадзя Куляшова і аднапакаёвую кватэру ў Пружанах. Брэсцкая мядовая літаратурная прэмія ў 2002 годзе была прысуджана за аповесць “Пастух у космасе» [Дадатак Г]. Пазней, у 2004 годзе, “Літаратурная газета” напіша аб ім, як аб “легендзе навейшай беларускай літаратуры”. Ужо пасля смерці аўтара, у 2007 годзе, кніга “Палеская трылогія” атрымала літаратурную прэмію імя Уладзіміра Калесніка Брэсцкага абласнога выканаўчага камітэта. Яго вершы друкаваліся у перакладзе на рускую мову ў «Літаратурной газете», «Дружбе народов», «Книжном обозрении», іншых выданнях. У 2011 годзе выйшаў зборнік у выдавецтве «Мастацкая літаратура» з творами Купрэева і яшчэ некалькіх беларускіх літаратараў [4].

М.Купрэў ніколі не імкнуўся да славы. Лёс правінцыйнага аўтара, які заўсёды мяняў месца працы, яго цалкам задавальваў. Бадзяга па жыцці, ён

пешшу абыйшоў усе Палесе. Пісаў і губляў рукапісы. Але як бы не складаўся яго лёс, ен заставаўся верным абранаму шляху, свайму адметнаму погляду на жыццё.

Аднойчы, пры гутарцы з У.Галубовічам, на зададзенае пытанне “ Як жыць літаратару, каб нанова не паўтараць сваё жыццё ў слове, а пісаць іншае?” М.Купрэеў адказаў:

- “Жыць так, як жывецца не літаратару , а – чалавеку. А чалавек ніколі не паўтарае сваё жыццё нанова. І пісаць трэба пра сябе – кожны раз і кожны дзень - новага. Тады гэта, напісанае, можа стацца цікавым для іншых. Бо – непаўторнае...” [1].

2. Даследванне аповесці “Дзіцячыя гульні пасля вайны”

2.1 Нявыдуманая землякі - героі аповесці

Гэты твор, бадай, самы шчыры, пранікнёны і пачуццёвы з усіх напісаных М.Купрэевым. Гэта ўспамін, пранікнуты боллю малага хлопчыка, якую ён пранёс праз усе жыццё. Аповесць аўтабіяграфічная. І мне стала цікавым знайсці гэтаму досвіды. І пачала я з галоўных герояў твора. Працуючы ў бібліятэцы я уяўляла сябе сапраўдным даследчыкам [Дадатак Д].

Параўнаўшы бібліяграфічныя звесткі аб аўтары з тэкстам аповесці, я прыйшла да высновы, што ў творы зменены толькі імёны дзяцей. Толя Кухараў і яго сястрычка Галя, якія застаюцца сіроткамі, на самой справе, Коля і Валя Купрэевы. Падзеі ў творы кожны раз абрываюцца радкамі смуты і пакуты ў якіх ідзе згадка пра смерць маці малых, Агапы, якую паліцаі спачатку паранілі, а потым жывой закапалі ў зямлю. Адпраўляюся з настаўнікам у вёску Вікоў і знаходзім на кладаўі магілу Агапы Купрэевай, даты смерці і надпіс на помніку, супадаюць з падзеямі, апісанымі ў творы. [Дадатак Е]. Жыхары вёскі, Р.Кірэйшына і К.Кірэйшына, гэта падцвердзілі.

Чытаю твор і, апісаныя падзеі здаюцца мне такімі далёкімі, але такімі хвалюючымі. Разам з аўтарам перажываю зноў і зноў тыя страшныя ваенныя гадзіны. Можа яшчэ і таму, што я зараз амаль у тым жа узросце, як і галоўны герой твора. У той момант, мне здаецца, што Толя – мой сябра, які расказвае пра сваё жыццё, пасля таго як маці не стала побач. А з якой любоўю аўтар піша пра сваіх дзядоў (вікоўскага і ямнаўскага), якія не толькі клапаціліся за сірату, а выхоўвалі, вучылі яго жыццю. У сваіх вёсках яны былі аўтарытэтнымі.

Аўтар згадвае і сваіх сяброў - Кірэйшына Жэню і Сашу Буднікавага, Юрчанка Мішу, піша пра гульні і працу, якой на вёсцы заўжды было шмат і для малых дзяцей. Але якія не падобныя гэтыя гульні і праца на сучасныя; стралялкі, “рускія супраць немцаў”, жмуркі, у мячыка, бегатня па беразе Дняпра, збіранне шчаўя, жалудоў, смалякоў... Неяк сумна і шкада тых малых.

Ці жылі ў вёсцы такія дзеці і як склаўся іх лёс. Шукаю гэтаму пасведчанне. Звярнула ся за дапамогай да сайта “Мы з Вікова”, менавіта да Клаўдзіі Пятроўны Кірэйшынай [Дадатак Ж]. Так, Жэня Кірэйшын, падцвердзіла яна, сапраўды жыў у гэты час у вёсцы і сябраваў з Міколам Купрэым. У яго ёсць дачка, Рая Кірэйшына [Дадатак Ж]. Але, нажаль, сустрэцца з ёй пакуль не давялося, а вось што яна напісала нам аб гэтым: “После войны совсем малым работал в колхозе пастухом. Знаю что хорошо играл на гармошке. Что бы прокормиться, копал гнилую картошку. Сам папа рассказывал что вовремя войны у них на постое немцы были, он им порезал покрышки на велосипедах и получил за это. В 1956 году женился, в 1961 уже с двумя детьми уехал на Колыму, там родилась я. В 1981 году переехали на родину. Работал в колхозе. Всю жизнь был работягой награждался медалями и грамотами” [6, мова аўтара захавана]. А што датычыць іншых героеў аповесці, вось што дала перапіска з Клаўдзіяй Пятроўнай. “Здесь в повести есть небольшая неточность, дядька Игнат - это полицай Гришка Любава, с Турска, он с немцами замучил старосту Неклюдова в блиндаже, в огороде Неклюдовых и повесил их сына Петю, забрали их ночью в один день. Работал он на полицаев. И дядька Василь - это дядька Федька, Сашка Будников может Брадунов кто-то. Вот подтверждение из текста повести, что Неклюдов не виноват в тех событиях что произошли с родителями Н.С.Купреева. “Мы з дзядзькам Васілём пайшлі на Гусоўку — так завецца вуліца за алешнікам, за сажалкай. Там школа, ля яе, у садзе, чырвоны мураваны дом, у якім мы з мамай і татам жылі ў вайну. Гэта быў Бэркаў дом, да немцаў у ім жылі Шлёмка з Сарай і сынам Зямам, яны ўцяклі, як ішлі немцы. Калі ў Вікоўцы зноў адкрылася школа, а бацька прыйшоў з акружэння, мы сталі ў тым доме жыць, у адным пакойчыку. А ў трох пакоях стаялі немцы. У першы дзень, як яны прыйшлі ў дом, рыжы высокі немец даў мне і Галі цукерак у бліскучай паперцы і па кавалку пахкага хлеба. Гэты рыжы і яшчэ адзін потым павялі тату да машыны” Как рассказывали старики, Неклюдов был партизанским старостой, он предупреждал партизан и местное население о готовящихся операциях немцев

и т.п., за что его и убили, а Гришку Любаву (Игната) посадили. И после отсидки он если приезжал и в Виков, то только ночью, и потом исчезал. Эта повесть воспоминание, документальная и события описаны реальные” [6, мова аўтара захавана]. Маё даследванне працягвалася і мае здагадкі адна за адной пацвярджаліся.

Перачытваючы матэрыялы пра жыццё М.Купрэева даведваюся, што гэты твор, вызначаны такой шчырасцю ў адносінах да сябе і да сваіх родных, так абурыў і раззлаваў бацьку пісьменніка, што той адмаўляўся пускаць Міколу ў родную хату падчас яго візітаў на радзіму. Мікола Купрэеў вымушаны быў начаваць у кацельнях, дзе працаваў яго школьны сябра [5]. Яшчэ раз перачытаўшы твор, не заўважыла таго, што Мікалай Сяменавіч абвінавачвае бацьку ў смерці маці, ні ў тым, што хутка прывёў дамоў новую жонку. Чаму ж бацька так аднёсся да свайго сына? Відаць яго самога мучыла сумленне. Не пачаў бы ён уцякаць у лес, калі яго прыехалі немцы арыштоўваць, маці была б жывая. Але гэта ніхто ўжо не даведаецца.

Яшчэ адзін герой аповесці, дакладней гераіня, мяне вельмі ўразіла. Гэта жыхарка вёскі Вікоўка – Ладамірыха. Нічым не прыметная жанчына, адзінока жыла на хутарку за вёскай. Калі жыхары вёскі ўцякалі з часовага нямецкага плену, перад вызваленнем горада Рагачова, трэба было пераправіцца праз Днепр на яго другі бок, а па рацэ ўжо пайшла верхаводка. І тады “маленькая, з высахлым зморшчаным тварам баба Ладамірыха ўзяла ў рукі сякеру і ступіла з берага ў вадку, на лёд, ступіла яшчэ колькі крокаў і ўдарыла сякерай праз вадку па лёдзе - і пайшла, пайшла праз Дняпро, білі і біла па лёдзе сякерай...” Усе жыхары пайшлі за ёй і хутка былі на процілеглым беразе. “... І толькі на тым беразе ўспомнілі. Калі яшчэ раз убачылі, што Ладамірыха ж пайшла праз вадку па лёдзе босая.”[1]. Вось сапраўдная гераіня, якая рызыкнула цаной свайго жыцця дзеля жыцця сваіх аднавяскоўцаў! Ці была на самой справе такая жанчына, і ці помняць яе праступак жыхары вёскі? За гэтым пытаннем я зноў звярнулася да Клаўдзіі Пятроўны Кірэйшынай. ”Кірейшин Женя и

Лалымириха имена реальные и жила Ладымириха на улице Гагарина (сейчас), на далеко от вашего ученика Харитонов Никиты и Вики Чулец а Гусовка это наверно Бусловка. И хутор был такой. Я когда читала, все сходилось с Виковом.”[6, мова аўтара захавана] [Дадатак 3]. А вось радкі з успамінаў Галіны Снытко [Дадатак 1] : “А Ладымириха это Зайцева имя уже не помню дочь ее Зайцева Маруся (Зубкова) да она совершила подвиг, муж воевал она одна с ребенком и шла босиком первая по льду с беженцев, а боровы мужики за ее спиной, пожалели ноги ей отогревали” [6, мова аўтара захавана].

І так, маё даследванне, наконт жыхароў вёскі, пра якіх пісалася ў аповесці, падцвердзіліся. Гэта рэальныя людзі і падзеі сапраўды адбываліся ў вёсцы Вікоў.

2.2. Тапаніміка роднага краю, апісаная аўтарам

Яшчэ адны абставіны вызвалі ў мяне вялікую цікавасць. Гэта тапанімічныя назвы, якія сустракаюцца ў творы. Многія мне вядомы, але не ўсе. Гэта стала другім крокам майго даследвання.

Чытаючы твор, нельга не звярнуць увагу тых населенных пункты Рагачоўшчыны, аб якіх ідзе размова: Доўск, Свержань, Стары Крыўск, Хмялянец, Гадзілавічы, Вікоў, Ямнае, звязаныя з жыццём родных і блізкіх пісьменніка. Толькі вёскі Ямнае і Вікоў ў творы – Ямнаўка і Вікоўка. Спачатку аповесці дзеянні разгортваюцца ў вёсцы Вікоўка. Далей упамінаецца па тэксце Збароўская гара, Цыганскі шлях “З Цыганскага шляху мы сыдзем ля Збароўскай гары і па яе жоўтым глыбокім пяску пойдзем і пойдзем ўверх...” [1], бераг Дняпра, сасновы лес, рака Друць, “варшаўка” “...праз балотца ў алешніку, потым будзе мосцік над чыстым, ціхім ручаём, за ім – дарога – па дубовым лесе, па хвойніку – выведзе на шашу, яе завуць “варшаўкай”. [1]. (мясцовая назва дарогі праз Рагачоў на Доўск і далей.). Усе яны сведчаць аб тым, што падзеі звязаны з вёскай Вікоў. Дарэчы, калі размова ідзе пра вёску Ямнаўка, ўпамінаецца Стары Крыўск, Крыўская царква “..мы з дзедам ішлі ў царкву ў Стары Крыўск. Царква добра віднелася з Ямнаўкі...” [1] , блізасць

Доўска “А блізка ля Доўска – Ямнаўка, а ў Ямнаўцы – дзед і баба...” [1], млын каля вёскі – ўсё ўказвае на тое, што гэта сапраўды вёска Ямнае Рагачоўскага раёна. А яшчэ докажам з’яўляецца тое, што Ямнаўка знаходзіцца за 30 км ад Вікоўкі. “Мама была з вёскі Ямнаўка, за 30 кіламетраў ад Вікоўкі” [1].

Акрамя гэтых назваў у аповесці сустракаюцца местачковыя назвы вуліц вёскі Вікоў: Гусаўка, Ладамірысін хутар, Буднікава абора, Расцярэбы. Каб дазнацца ці існуюць такія назвы вуліц зараз у вёсцы Вікоў, я звярнулася да вучняў нашай школы, якія жывуць там. Аднак на мае пытанні ніхто з іх не змог адказаць. Калі ж я спрасіла пра Буслоўку (аб якой мне расказала К.П.Кірэйшына), гэтае месца пазналі ўсе. Цяпер у вучняў да мяне пайшлі пытанні, чаму мяне цікавяць гэтыя назвы і як яны звязаны з іх вёскай? Я параіла прачытаць “Палескую элегію” М.Купрэва. А ўжо потым я адкажу ім на ўсе хвалюючыя пытанні [Дадатак К] .

Такім чынам мае даследванне скончылася.

Заклучэнне

Па вынікам майго даследвання я магу зрабіць некаторыя вывады і заключэнні. Па-першае, што дала мне гэта праца? Адкажу, шмат. Яна навучыла мяне працаваць з літаратурным творам, навукова-папулярнай літаратурай, архіўнымі дакументамі, абагульняць раней знаемыя і новыя звесткі, а галоўнае - пазнаёміла мяне з цікавымі людзьмі, якія неаб'якава адносяцца да роднай гісторыі, да роднай зямлі, да яе таленавітых сыноў. Маё даследванне дапамагло ўзнавіць старонкі гісторыі вядомага беларускага паэта і празаіка, майго земляка Міколы Купрэева, гісторыю яго дзяцінства і матываў яго творчасці. А яшчэ мая праца зацікавіла жыхароў вёскі, якія ведалі хто такі Мікола Купрэў, але не ўсе чыталі аповесць “Дзіцячыя гульні пасля вайны” і не ведалі аб чым ў творы ідзе размова. Было прыемна, калі на сайце “Мы з Вікова” гутарка ішла з аднымі жыхарамі вёскі, а потым да размовы далучаліся і тыя, каму гэта было цікава.

Па-другое, мая гіпотэза падцвердзілася, падзеі, апісаныя ў творы М.Купрэева “Дзіцячыя гульні пасля вайны”, аўтабіяграфічныя і адбываюцца на тэрыторыі Збароўскага сельскага савету, а галоўныя героі – рэальныя людзі, жыхары вёскі Вікоў.

Вынікі майго даследавання, я думаю, могуць быць цікавымі краязнаўцам і літаратураведам. Я лічу, што кожны чалавек павінен ведаць гісторыю сваёй малой радзімы, гісторыю свайго народа, які жыве побач. Матэрыяла для даследаванняў шмат на нашай зямлі. Толькі б было жгучае жаданне і імкненне да пазнання новага, нязведанага.

Спіс выкарыстаных крыніц і літаратуры

1. Купрэеў М. Палеская элегія /М.С.Купрэеў. Мінск, 2007, С. 24, 27, 33, 44, 306, 308.
2. Купрэеў Мікола / Бел. энцыкл.: у 18 т. Мінск, 1999. Т. 9. С. 39.
3. Купреев Николай Семенович – знаменитые люди Гомельщины. [Электронны рэсурс] - Рэжым доступу: <http://www.person.goub.by/?p=2027>. - Дата доступу: 03.02.2019
4. Купреев, Николай Семенович. [Электронны рэсурс] – Рэжым доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki> . - Дата доступу: 02.02.2019
5. Мікалай Купрэеў – Біяграфія, водгукі, цытаты. [Электронны рэсурс] – Рэжым доступу: <https://www.livelib.ru/author/728132-nikolaj-kupreev>. - Дата доступу: 13.01.2019
6. Мы из Виково. [Электронны рэсурс] – Рэжым доступу: <https://ok.ru/myizvikova>. – Дата доступу: - 03.02.2019; 04.02.2019

Агапа Купрэева (даваенны фотаздымак)

Бацька М.Купрэва - дырэктар Міханавіцкай пачатковай школы

Мікола Купрэў у дзяцінстве

Партрэт М.Купрэва – паэта і празаіка

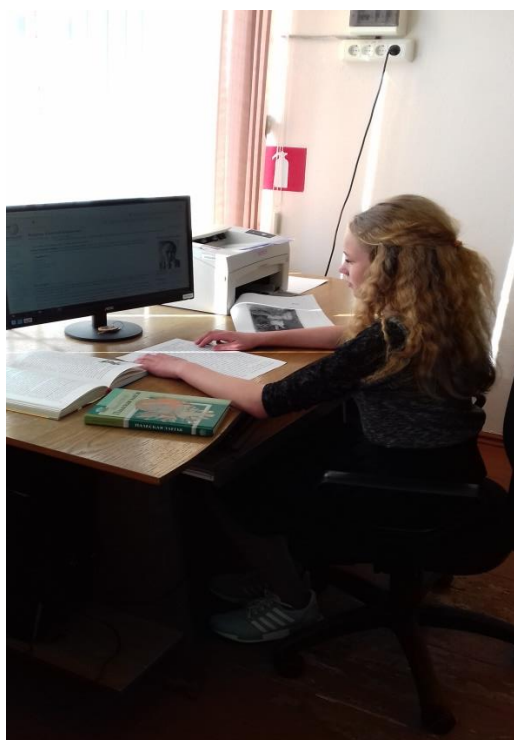

М.Купрэеў на атрыманні Мядовай літаратурнай прэміі (Брэст, 2002г.)

Працуючы ў бібліятэцы і за кам'ютэрам я ўяўляла сябе сапраўдным даследчыкам

Надмагільная пліта, кладзе в.Вікоў

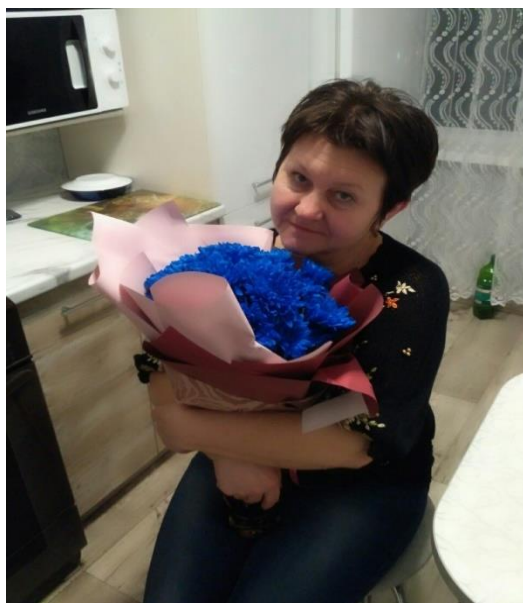

Мае суразмоўцы - уражэнкі вескі Вікоў:

Клаўдзія Кірэйшына (Цімашкова)

Раіса Кудраўцава (Кірэйшына)

Буслоўка (Гусаўка па творы) ў нашы дні

Галіна Снітко, уражэнка вёскі Вікоў, зацікавілася маім даследаваннем і вырашыла дапамагчы.

